

Posudek oponenta

Mgr. Magda Bušková: *The Theology of Holiness According to St John Paul II in the Encyclicals of His Pontificate*

Rigorózní práce

Hodnotil: ThLic. Pavel Frývaldský, ThD.

Cílem předkládané rigorózní práce ze spirituální teologie je představit pojetí svatosti v magisteriu Jana Pavla II. Autorka jako předmět svého bádání zvolila tři encykliky svatého papeže: *Redemptor hominis*, *Dives in misericordia*, *Dominum et Vivificantem*. Na základě těchto církevních dokumentů se mgr. Bušková pokusila o uchopení trinitárního rozměru svatosti v teologii Jana Pavla II., totiž jejího christologického, gratuitního (z daru Boha Otce) a pneumatologického charakteru. Východiskem pojednání je přelomové tvrzení II. vatikánského koncilu o všeobecném povolání ke svatosti (LG 5 kapitola). Autorka v úvodu hovoří o cíli a metodě své práce, která je analýzou a komentářem k vybraným encyklikám, v nichž můžeme nalézt rozvinutí koncilního učení o svatosti. Bohužel úvod (0.) splynul s první kapitolou (1.) Domnívám se, že přinejmenším pojednání o biblické perspektivě svatosti nepatří do úvodu, ale mělo by představovat samostatnou první kapitolu.

Autorka dokáže vystihnout důležité poznatky a vyjadřuje se teologicky správně. Jan Pavel II. v návaznosti na *Lumen Gentium* překonává zúženě individualistické pojetí svatosti vnímané jako morální kvalitu jednotlivého křesťana. Svatost není možné interpretovat primárně etickými kategoriemi, nýbrž její podstatnou charakteristikou je svátostné spojení s Kristem. Autorka proto správně poukazuje na papežovo christocentrické pojetí svatosti utvářené v konkrétním následování Ježíše Krista. Vnitřní přetváření člověka v Kristovu podobu má u každého křesťana specifickou formu, avšak spojení věřícího s jeho Pánem není izolovanou událostí, nýbrž se uskutečňuje v církvi. Jan Pavel II. v této souvislosti poukazuje na eucharistii, v níž se toto spojení slaví a realizuje.

Bušková podtrhává komplementární vztah mezi osobním a ekleziálním rozměrem svatosti, který v díle Jana Pavla II. má důležité antropologické zaměření. Papež se hlásí ke koncilnímu tvrzení, že „ten, kdo následuje Krista, dokonalého člověka, sám se stává více člověkem“ (GS 41). Na svatých je proto patrné nové lidství, které je darem a posláním každého křesťana. Autorka hovoří jednak o antropocentrickém, jednak i christocentrickém pojetí svatosti (s.32). V tomto ohledu by byl vhodný výklad těchto pojmů a hlubší interpretace jejich vzájemného vztahu. Můžeme předpokládat, že zmíněný antropologický rozměr je něčím novým v papežském magisteriu. Svatost je konkrétním výrazem křesťanského humanismu, v němž liská svoboda je zároveň službou (s.46-47).

V encyklice *Dives in Misericordia* si autorka všimá papežova zamyšlení nad svatostí, která je primárně darem Boží milosti. Papežův christocentrismus je trinitární: Kristus nás smiřuje s Otcem, jak vyjadřuje evangelium o „marnotratném Synu“. Boží milost má v papežově teologii především podobu

odpuštění a smíření s Otcem i mezi lidmi navzájem. Toto odpuštění je plodem Božího milosrdenství. Zde by bylo zajímavé srovnání s magisteriem papeže Františka, v němž evangelní poselství o Božím milosrdenství zaujímá centrální místo. Podle autorky Jan Pavel II. klade důraz na pokání a obrácení hříšníka, který se setkává s Božím odpuštěním. Z tohoto pohledu platí, že svatost je procesem obrácení a svatí jsou zosobněním Boží milosti a odpuštění.

Poslední kapitola je věnována úloze Ducha svatého v posvěcení křesťana, což je téma vyjádřené v pneumatologické encyklice *Dominum et Vivificantem*. Duch svatý působí obrácení člověka a jeho vnitřní spojení s Kristem. V Duchu svatém se stáváme Božími přáteli. Svatost je podle papeže přátelstvím s Bohem v Duchu lásky. Z tohoto přátelství se rodí svědectví o Kristu, které je možné pouze v moci Božího Ducha.

Bušková ve své práci prezentuje velmi komplexní pohled Jana Pavla II. na svatost. V jeho pojetí se propojují různé dimenze: christologická, ekleziální, antropologická, pneumatologická. Autorka je v závěru syntetizuje a zmiňuje papežův důraz na motiv vnitřního obrácení, k němuž svatý Jan Pavel II. trvale vybízí.

Je třeba ocenit, že práce je napsána v angličtině a že je autorka schopna pracovat se zahraniční literaturou. Studie je přehledně členěna, třebaže se jednotlivá témata často různě překrývají, což souvisí s jejich vzájemnou provázaností. Některé aspekty papežovy teologie by zasluhovaly hlubší analýzu a komentář, zvláště centrální nebo osobní témata. Někdy autorka sklouzává k popisnosti a nepokouší se o osobní reflexi na pozadí širší sekundární literatury. Přitom by bylo zajímavé se ptát, proč Jan Pavel II. hovoří o svatosti jako autentickém humanismu, nebo proč klade takový důraz na osobní obrácení apod. V tomto ohledu by bylo užitečné, kdyby si Bušková v textu kladla řečnické otázky a vstoupila do osobního dialogu s autorem, kterého studuje.

Vedle témat, o kterých papež hovoří, by bylo dobré si rovněž všimnout těch, která nezmiňuje, nebo která jsou v jeho učení upozaděna. Zdá se, že jedním z takových témat je patristická nauka o „zbožštění“. Je možné, že nauka o křesťanské divinizaci nemá odraz v papežově teologii, jež se spíše přidržuje západní koncepce „ospravedlnění“?

Rigorózní práci doporučuji k obhajobě.

Datum: 19.1.2021

ThLic. Pavel Frývaldský, ThD.